

Αρχαία Κατεύθυνσης

Επιλεγμένα θέματα για τους υποψήφιους μαθητές θεωρητικής κατεύθυνσης της Γ΄ τάξης Ενιαίου Λυκείου.

➤ **Διδαγμένο Κείμενο: Αριστοτέλης Ηθικά Νικομάχεια**
Ενόπτη 6 (B6, 1-4): «Δει δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ... ἢ φύσει αὐτῆς». Ενόπτη 7 (B6, 4-8): «Ἐν παντί δὴ συνεχὲς ... τὸ πρὸς ἡμᾶς».

- A. Na μεταφράσετε τὸ ἀπόσπασμα: «Ἐὶ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, ... οὐχ οὕτω ληπτέον.»**
1. Na σχολιάσετε τὴ φράση του κειμένου: «καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὐ ἀποδίδουσιν»
 2. Na σχολιάσετε τὸ περιεχόμενο και τὰ εἶδη τῆς ἔννοιας «μεσότητα»
 3. O Αριστοτέλης, ἀπὸ τῆς διμερῆς διαίρεσης τῆς ψυχῆς κατέληξε σε μίαν τριμερῆ διαίρεση καὶ διέκρινε:
 - α. ἓνα μέρος τῆς ψυχῆς
 - β. ἓνα μέρος τῆς ψυχῆς
 - γ. ἓνα μέρος που
 4. Mε ποιῆς λέξεις του κειμένου παρουσιάζουν ετυμολογικὴ συγγένεια οἱ λέξεις: (μὴ λέξῃ γιὰ κάθε παράδειγμα) επιστήτῃ, εἶδος, περιουσία, ἀντίδωρο, πραγματικότητα.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. An λοιπὸν εἶτι ἔχει τὸ πράγμα σε κάθε περίπτωση, τότε και τὸ ἀνθρώπου ἡ ἀρετὴ θα εἶναι «ἐξῆ» ἀπὸ τὴν οποία ἔξκινά και τὸ ὅτι ο ἄνθρωπος γίνεται καλὸς και τὸ ὅτι θα μπορέσει να εκτελέσει καλὰ τὸ ἔργο που του ἀνήκει. Πως θα γίνει αὐτὸ, ...με τὸν ἀκόλουθο τρόπο θα γίνει φανερό, ἀν προσπαθήσουμε να δοῦμε ποια εἶναι ἡ ἰδιαίτερη φύση αὐτῆς. Σε κάθε τι λοιπὸν, που παρουσιάζει συνοχὴ και μὴ μπορεί να διαιρεθεῖ εἶναι δυνατό να πάρουμε ἀπὸ τὴ μια ἓνα μεγαλύτερο κομμάτι, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἓνα μικρότερο κομμάτι ἢ ἴσο και μάλιστα εἶτε σε σχέση με τὸ ἴδιο τὸ πράγμα εἶτε σε σχέση με ἐμᾶς... Λέω, ὁμως, μέσο του πράγματος αὐτὸ που ἀπέχει εἰξίσου ἀπὸ τὰ δυο ἄκρα, τὸ οποίο εἶναι ἓνα και τὸ ἴδιο γιὰ ὅλους, ἐνὼ σε σχέση με ἐμᾶς αὐτὸ οὔτε εἶναι πάρα πολὺ οὔτε εἶναι πολὺ λίγο· και αὐτὸ δὲν (εἶναι) ἓνα, οὔτε (εἶναι) τὸ ἴδιο γιὰ ὅλους. Για παράδειγμα, εἴν τὰ δέκα (εἶναι) τὸ ἴδιο γιὰ ὅλους. Για παράδειγμα, εἴν τὰ δέκα (εἶναι) πολλὰ, ἐνὼ τὰ δύο (εἶναι) λίγα, τα ἐξί τὰ θεωροῦν μέσο σε σχέση, με τὸ πράγμα· διότι (αὐτὸ) υπερέχει και υπερέχεται κατὰ τὸν ἴδιο ἀριθμὸ μὸνάδων· και αὐτὸ εἶναι τὸ μέσο σύμφωνα με τὶς διδασκαλίες τῆς αριθμητικῆς. Το (μέσον), ὁμως, σε σχέση με ἐμᾶς δὲν πρέπει να ὀριστεῖ με τὸν ἴδιο τρόπο.

B.1. Στην φιλοσοφικὴ σκέψη του Αριστοτέλη σημαντικὴ θέση καταλαμβάνει ἡ λέξη «ἔργον», που ἀναδεικνύει τὸν προορισμὸ κάθε ὄντος, κάθε δημιουργήματος τῆς φύσης. Ἡ φύση δίνει τὴ δυνατότητα σε κάθε ὄν να φτάσει στὴν πιο τέλεια μορφή του και να επιτελέσει σωτὰ τὸ ἔργο που του ἔχει ἀνατεθεῖ. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ὑπάρχει τὸ «ἔργον» του σφθαλμοῦ, του χερσιού, του ἵππου κ.τ.λ. Ἐνα φυσικὸ λοιπὸν δημιουργήμα ἔχει φτάσει στὴν πιο ολοκληρωμένη του μορφή ὅταν εκτελεῖ με τὸ σωστὸ τρόπο τὸ ἔργο του. Επομένως, ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ τῆς ἀρετῆς στρῳίζεται στο γεγονός ὅτι ἡ ἀρετὴ κάνει τὸ ἴδιο τὸ πράγμα να φτάσει στὴν πιο τέλεια μορφή του («εὖ ἔχον ἀποτελεῖ») και τὸ βοηθάει να εκτελέσει με τὸ σωστὸ τρόπο τὸ ἔργο του. («τὸ ἔργον αὐτοῦ εὐ ἀποδίδουσιν»).

2. O Αριστοτέλης γιὰ να κάνει κατανοητὴ τὴν ἔννοια τῆς μεσότητος στὴν ἀρετὴ, ἀναφέρειται σε υλικά πράγματα συνεχῆ και διακετὰ που ὑπὸκεινται σε ἀριθμητικὲς μετρήσεις. Κάθετι που εἶναι συνεχὲς και διακετὸ εἶναι δυνατό να διαιρεθεῖ σε δύο ἴσα τμήματα ἢ σε δύο ἄνισα, τὸ ἓνα μεγαλύτερο και τὸ ἄλλο μικρότερο («τὸ μὲν πλείον τὸ ἔλαττον τὸ δίονον»). Τα κριτήρια αὐτῆς τῆς διαίρεσης μὴ μπορεί να εἶναι ἀντικειμενικά και σταθερὰ («κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα») ἢ ὑποκειμενικά και μεταβλητὰ («πρὸς ἡμᾶς»). An λοιπὸν ὑπάρχει μία συνεχῆς και διακετὴ ποσότητα, ἀπ' ὅπου μπορεί

καεῖς να πάρει ἓνα πλείον, ἓνα ἔλαττον ἢ ἓνα ἴσο τμήμα, τότε με βάση τὰ ἀντικειμενικά κριτήρια τὸ μέσο βρίσκεται σε ἴση ἀπόσταση ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα και ἓνα τὸ ἴδιο γιὰ ὅλους εἶναι, δηλαδή, μέσο «κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα», ἓνας ἀμετάβλητος ἀριθμητικὸς ὑπολογισμὸς.

Με βάση ὁμως τὰ ὑποκειμενικά κριτήρια τὸ μέσο δὲν εἶναι οὔτε πάρα πολὺ («μῆτε πλεονάζει») οὔτε πολὺ λίγο («μῆτε ἐλλείπει») και ποικίλλει κατὰ περίπτωσή. Κριτήριο και μέσο στὴν προκειμένη περίπτωση εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι και ἀφοῦ ἐπιδέχονται πολλές διαφοροποιήσεις, τὸ μέσο «πρὸς ἡμᾶς» δὲν εἶναι ἓνα, οὔτε τὸ ἴδιο γιὰ ὅλους τὸς ἀνθρώπους. Επομένως τὸ μέσο «πρὸς ἡμᾶς» δὲν πρέπει να τὸ ἐννοοῦμε με τὸν ἴδιο τρόπο, γιὰτί ἀν γιὰ κάποιον ἀθλητὴ μία ποσότητα φαγητοῦ δέκα «μῖνων» εἶναι μεγάλη και δύο «μῖνων» λίγη, τότε ο νυμναστής, ἀν βρει τὸ μέσο με ἀντικειμενικά κριτήρια («κατὰ τὸ πρᾶγμα»), πρέπει να προστάξει ποσότητα φαγητοῦ ἐξί «μῖνων» μία ποσότητα που μἴπορε να εἶναι γιὰ ἄλλον μεγάλη, γιὰ ἄλλον λίγη και γιὰ ἄλλον κανονική. Ἐτσι, τὸ μέσο «πρὸς ἡμᾶς» εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ μέσο «κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα» και ἐπιλέγεται με κριτήριό ἐμᾶς ἴδιους. Ὄταν τὸ άτομο βρει τὸ μέσο με τὴ δικὴ του λογικὴ, τότε ἐπιλέγει τὸ ὑποκειμενικὸ μέσο. Ἡ ἐπιλογή «προαίρεσις» εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς λογικῆς του κάθε ἀνθρώπου.

3. O Αριστοτέλης ἀπὸ διμερῆς διαίρεσης τῆς ψυχῆς κατέληξε σε μίαν τριμερῆ διαίρεση και διέκρινε:

- α. ἓνα **καθαρὰ ἄλογον** μέρος τῆς ψυχῆς
 - β. ἓνα **καθαρὰ λόγον** ἔχον μέρος τῆς ψυχῆς
 - γ. ἓνα μέρος που **μετέχει και του ἀλόγου και του λόγον ἔχοντος μέρους τῆς ψυχῆς**.
- βλέπε σχολ. βιβλ. σελ.153: «Τὸ πρώτο, εἶπε, ἔχει σχέση ... και διανοητικῆς».

4. επιστήτῃ → ἐπιστήμιον
εἶδος → ὄρθωμεν
περιουσία → εἶσται
ἀντίδωρο → ἀποδίδουσιν
πραγματικότητα → πρᾶγματα

> **Αδίδακτο κείμενο:**

Ἔστι δὲ τις λόγος, ὡς ἄρα ἰδὼν ἄνηρ ἄνδρα ἕτερον ἀργύριον ἀναφορῶμενον πολὺ δεῖτό οἱ δανείσαι ἐπὶ τόκῳ, ὃ δ' οὐκ ἠθέλησεν· τοιοῦτος γὰρ ἦν οἷος ἀπιστεῖν τι καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα, φέρων δ' ἀπέθετο ὅποι δὴ καὶ τις κατιδὼν τοῦτο ποιῶντα ὑφείλετο, ὑστέρω δὲ χρόνῳ ἔλθὼν οὐχ ἠθροῖσε τὰ χρήματα ὃ καταθέμενος. Περιελάγων οὖν τὴ συμφορὰ τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν καὶ ἕτερον προσέφερεν, ἀπατήσας δὴ τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζόμενῳ ἀπολοφῆναι τὴν συμφορὰν, ὅτι ἐξημίσησε καὶ ὅτι οἱ μεταμείλει οὐ χωρισμένα, ἀλλ' ἀγαπησιμαντῆ, ὡς ἀπολόμενον τὸ ἀργύριον. Ὅ δ' αὐτὸν ἐπέεινε μὴ φροντίζειν, ἄλλα νομίζειν αὐτῷ εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλένα, καταθέμενον λίθων εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοὶ ἐχρῶ αὐτῷ ὄθεν μὴδ ἓν νόμιζε στέρεσθαι μηδένης.

A. Na μεταφράσετε τὸ ἀπόσπασμα.

- B.1.a.** ἄνδρα, τόκῳ, τῆ συμφορᾶ, αὐτῷ, ἀπατήσας: Na γράφει ἡ ἴδια πᾶσῃ του ἀντίθετο ἀριθμοῦ.
β. ἀπέθετο, ὑφείλετο, ἀπολωλένα: Na γίνε χρονικὴ ἀντικατάσταση.
2.a. ἐχρῶ: Na κλιθεῖ στο χρόνο και στὴν ἔγκλιση που βρίσκεται.
β. στέρεσθαι: Na γράφει τὸ β' ἐνικό τῆς ὑποτακτικῆς και τῆς προστακτικῆς του παθητικοῦ αορίστου α'.
3. ἀπέθετο, προσέφερεν, ἀπολόμενον: Na γίνε ἐγκλιτικὴ ἀντικατάσταση στο β' ἐνικό του αορίστου β' τῆς ἰδίας φωνῆς.
4.a) «ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ»: Na χαρακτηριστεῖ συντακτικὰ ἡ δευτερεύουσα πρόταση.
β. περιελάγων, τῆ συμφορᾶ, ἀναφορῶμενον, στέρεσθαι: Na ἀναγνωριστοῦν συντακτικὰ οἱ παραπάνω λέξεις.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Ὑπάρχει κάποιος λόγος, ὅτι ὄθεν κάποιος ἄνδρας ὅταν εἶδε κάποιον ἄλλον ἄνδρα να παίρνει πολλὰ χρήματα παρακαλοῦσε αὐτὸν να τὸν δανείσει με τόκο, αὐτὸς ὁμως δὲν θέλησε· διότι ἦταν τέτοιος ὥστε (αὐτὸς) και να μὴν ἐμπιστευετα και να μὴν ὠφελεί κανένα, ὁμως φέρνοντας (τὰ χρήματα) τὰ ἀποθήκευσε κάπου· και κάποιος ἀφοῦ παρατήρησε καλὰ ὅτι ἔκανε αὐτὸ τὰ ἔκλειψε (ἀφαίρεσε κρυφά), ὕστερα ἀφοῦ ἦρθε ἐκεῖνος που κατέθεσε τὰ χρήματα δὲν (τὰ) ἔβρισκε. Επειδὴ λοιπὸν λυπόταν γιὰ τὴ συμφορὰ και γιὰ τὰ ἄλλα και επειδὴ δὲν τὰ παρεῖχε σε αὐτὸν που (τὸν) παρακαλοῦσε, τὰ οποία και θα σώζονταν γιὰ χάρη του και θα πρόσφεραν ἄλλον (τόκο), ὅταν συνάντησε τὸν ἄνδρα στον οποίο τότε ζήτησε να δανείστει θρηνοῦσε γιὰ τὴ συμφορὰ, ὅτι ἔκανε σφάλμα και ὅτι μετανόουσε γιὰτί δὲν του ἔκανε τὴ χάρη ἀλλὰ γιὰτί φάνηκε ἀχαρίστος, επειδὴ χάθηκαν τὰ χρήματα. Αὐτὸς τὸν προέτρεπε να μὴ δίνει σημασία ἀλλὰ να νομίζει ὅτι ὑπάρχουν γιὰ χάρη του και ὅτι δὲν ἔχουν γαθεῖ, ἀφοῦ καταθέσει ἓνα λίθῳ στο ἴδιο μέρος· γιὰτί οὔτε ὅταν εἶχε (χρήματα) τὰ χρησιμοποιούσε οὔτε τᾶρα να νομίζει ὅτι ἔχεις στερεθεῖ τίποτα.

B.1.a. ἄνδρας, τόκοις, ταῖς συμφοραῖς, αὐτοῖς, ἀπατήσαντας.

- β. Ενεστ.:** ἀποτίθετα ὑφαιρέται
Παρ.: ἀπέτιθετο ὑφείετο
Μέλ.: ἀποθήσεται - ἀποτεθήσεται ὑφαιρέσεται - ὑφαιρέθησεται
Αόρ.: ἀπέθετο - ἀπέτεθη ὑφείλετο - ὑφηρεθη
Παρακ.: ἀποτέθειται ὑφίρηται
Υπερσ.: ἀπέτεθετο ὑφίρητο
Ενεστ.: ἀπόλλυσθαι
Παρατ.: —
Μέλ.: ἀπολείσθαι, ἀπολεσθήσεται
Αόρ.: ἀπολέσθαι, ἀπολεσθήναι
Παρακ.: ἀπολλυμένοι
Υπερσ.: —

- 2.a.** **Οριστική** **Παρατατικού**
 ἐχρούμην ἐχρούμεθα
 ἐχρῶ ἐχρῶσθε
 ἐχρήτο ἐχρήντο

- β. Παθητικός Αόριστος**
Υποτακτική **Προστακτική**
 στερήθησθε στερήθητι

- 3.** **Οριστική** **Υποτακτική** **Οριστική** **Οριστική**
 ἀπέθου ἀποθή ἀποθείο ἀποθού
 προσήνεργες προσενέργης προσενέργους προσενέργε
 ἀπώλου ἀπόλη ἀπόλοιο ἀπολόθ

4.a. Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο ὅτι (πραγματικὴ αιτιολογία και εκφέρεται με οριστική ἔγκλιση. Εξαρτάται ἀπὸ τὴ μετοχὴ «περιελάγων» τῆς κύριας προτάσεως (ψυχικὸ πάθος).

β. περιελάγων: αιτιολογική (επιρρηματική) μετοχή, συνημμένη, τῆ συμφορᾶ: ἀντικειμενο τῆς μετοχῆς «περιελάγων» **ἀναφορῶμενον:** κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἀπὸ τὸ αἰσθητικὸ «ἰδὼν» **στέρεσθαι:** ἀντικειμενο στο δοξαστικό ρῆμα «νόμιζε», εἰδικὸ ἀπαρέμφατο.

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΩΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2007
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Αρχαία Κατεύθυνσης

Επιλεγμένα θέματα για τους υποψήφιους μαθητές θεωρητικής κατεύθυνσης της Γ΄ τάξης Ενιαίου Λυκείου.

> **Διαγμένο Κείμενο: Αριστοτέλους «ΠΟΛΙΤΙΚΑ»**

A. Να μεταφράσετε την 11^η ενότητα των «Πολιτικών» και από την 16^η ενότητα το απόσπασμα: «Ο πολίτης ... κοινωνούσθιν.»

B.1.α. Να αναπτύξετε τη συλλογιστική πορεία του Αριστοτέλη για τον ορισμό της έννοιας «πόλις», όπως αυτή εμφανίζεται στην 11^η ενότητα των «Πολιτικών».

β. Να αναλύσετε τη σημασία που έχει το δικαίωμα συμμετοχής στη δικαστική αρχή της πόλης, προκειμένου να αποκαλείται ο εκάστοτε άνθρωπος «πολίτης» αυτής.

γ. Στην 12^η ενότητα των «Πολιτικών», ο Αριστοτέλης αναφέρει ότι «η πόλη είναι κάτι που ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως, όπως και οι πρώτες κοινωνικές οντότητες». Να συγκρίνετε την άποψη αυτή του Αριστοτέλη με την αντίστοιχη του Πρωταγόρα όπως αυτή αναπτύσσεται στον ομώνυμο διάλογο του Πλάτωνα.

B.2. Να βρείτε με ποιες λέξεις της 16^{ης} ενότητας συγγενεύουν ετυμολογικά οι παρακάτω: σχήμα, λεξικό, βαλλιστικός, οίκημα, αρχομανής.

B.3. Πως εξηγείται ότι η ηθική φιλοσοφία είναι μέρος της πολιτικής φιλοσοφίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Μετάφραση

Ενότητα 11^η: «Επειδή βλέπουμε ότι κάθε πόλη είναι ένα είδος κοινότητας και ότι κάθε κοινότητα έχει συσταθεί για την επίτευξη κάποιου αγαθού (πράγματι όλοι κάνουν τα πάντα για χάρη εκείνου που θεωρείται ότι είναι καλό), είναι φανερό ότι όλες (οι κοινότητες) αποβλέπουν σε κάποιο αγαθό και, φυσικά, στο ανώτερο απ' όλα τα αγαθά (αποβλέπει) αυτή που είναι ανώτερη απ' όλες (τις κοινωνίες) και εμπεριέχει όλες τις άλλες. Αυτή είναι η λεγόμενη πόλη και η κοινωνία η πολιτειακώς οργανωμένη.»

Ενότητα 12^η: «Ο πολίτης δεν είναι πολίτης με κριτήριο μόνο το ότι είναι εγκαταστημένος σε ένα συγκεκριμένο τόπο (γιατί και μέτακοι και δούλοι μοιράζονται με τους πολίτες έναν κοινό τόπο): ούτε πόλι είναι πολίτες αυτοί που (απ' όλα τα πολιτικά δικαιώματα) έχουν μόνο το δικαίωμα να εμφανίζονται στα δικαστήρια και ως εναγόμενοι και ως ενάγοντες (γιατί το δικαίωμα αυτό υπάρχει και σ' αυτούς που το έχουν χάρη σε ειδικές συμφωνίες)».

B.1.α. Η συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο Αριστοτέλης προκειμένου να ορίσει τη έννοια «πόλη» συνάδει με την καθιερωμένη από το φιλόσοφο διαδικασία διατύπωσης των συλλογισμών του. Δηλαδή αρχίζει από μια γενική διατύπωση επικαλούμενος επιμέρους περιπτώσεις. Πρόκειται για τη γνωστή παραγωγική συλλογιστική μέθοδο.

Στη συγκεκριμένη ενότητα ο Αριστοτέλης προβαίνει στον ορισμό της έννοιας «πόλις» ξεκινώντας από την έννοια «κοινωνία» και στην πορεία διεισδύει στην ειδοποιό διαφορά αυτής από τις άλλες κοινωνίες, δηλαδή στο τόχο της.

Αναλυτικότερα ο συλλογισμός μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

– Κάθε πόλη είναι ένα είδος κοινωνίας.

– Κάθε κοινωνία έχει συγκροτηθεί για την επίτευξη κάποιου αγαθού.

– Επομένως, όλες οι κοινωνίες στοχεύουν σε κάποιο αγαθό.

– Η ανώτερη κοινωνία απ' όλες αποβλέπει στο ανώτερο απ' όλα τα αγαθά.

Εν κατακλείδι, γίνεται αντιληπτό ότι η έννοια «πόλη» διακρίνεται σε εκείνον τον τύπο όπου επιδιώκει καθολικούς στόχους («η πασιών κινησάτιση») συμβάλλοντας έτσι στην εξασφάλιση της αυτάρκειας και στο αντίστοιχο μοντέλο της υποδεέστερης κοινωνίας (μόριο της ανώτερης) όπου είναι ικανή μόνο για την επίτευξη μεμονωμένων συμφερόντων.

β. Ο Αριστοτέλης στα πλαίσια της αναφοράς των κρητρίων που καθιστούν κάποιον άνθρωπο «πολίτη» επικαλείται και το δικαίωμα συμμετοχής στη δικαστική αρχή. Συγκεκριμένα αναφέρει το δικαίωμα προσφυγής κάθε πολίτη στα δικαιοδοτικά όργανα της πολιτείας είτε ως ενάγων είτε ως εναγόμενος.

Πράγματι, η προσφυγή στα δικαστήρια κατοχυρώνει τα δικαιώματα του εκάστοτε πολίτη απέναντι σε κάθε μορφή παράβασης που υπονομεύει τους κανόνες δικαίου. Πρόκειται για ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της δημοκρατικής και ευνομομένης πολιτείας, καθώς έτσι εξασφαλίζεται η ισορροπία μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Απαραίτητα βέβαια είναι και η αντικειμενική απονομή δικαίου, προκειμένου να εξασφαλιζεται

η αγωγή και το αίσθημα δικαίου σε κάθε πολίτη.

γ. Σύμφωνα με το μύθο του Πρωταγόρα, όπως αυτός αναπτύσσεται στον ομώνυμο διάλογο του Πλάτωνα, η πόλη εμφανίζεται ως αποτέλεσμα ανάγκης και συγκεκριμένα της απειλής απ' τα άγρια θηρία. Αναλυτικότερα, ο άνθρωπος εμφανίζεται να επινοεί την «πολιτική κοινότητα» προκειμένου να αντιμετωπίσει την απειλή και τον κίνδυνο από τα άγρια θηρία. Επομένως η πόλη προβάλλει ως προϊόν συμφωνίας των ανθρώπων, (δηλαδή η πόλη = θέσει). Στον αντίποδα της εν λόγω θέσης, τίθεται η άποψη του Αριστοτέλη, ο οποίος επικαλείται και τεκμηριώνει μέσα από μια σειρά συλλογισμών τη φυσική προέλευση του θεσμού της πόλης. Κατά το φιλόσοφο, καμμία εξωτερική ανάγκη δεν υπαγόρευσε τη γένεση της πόλης, αντίθετα αυτή προϋπάρχει των μελών της. Η τάση λοιπόν για συμμετοχή στην πολιτική κοινότητα δε είναι αποτέλεσμα εξωτερικών συνθηκών, αλλά εσωτερική φυσική προδιάθεση.

B.2. σχήμα → μετέχοντες - υπέειπεν - μετέχεν

λεξικό → λέγομεν - είπειν

βαλλιστικό → συμβόλιον

οίκημα → οίκειν - μέτοιχοι - οικίσσασθαι

αρχομανής → ἀρχής

B.3. Η απάντηση βρίσκεται στο σχολικό βιβλίο, στη σελίδα 178 και συγκεκριμένα στο χωρίο «...το δεύτερο βιβλίο...Ηθικών Νικομαχείων του».

> Αδίδακτο κείμενο:

Πάσα τε επιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καί της άλλης ἀρετής πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ἐν ἑνεκα καί πρότον καί ἔστανον καί διά παντός πᾶσαν πάντος προθύμιαν πειρώθε ἔχειν ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβλέπειθε καί ἡμᾶς καί τοὺς πρόσθεν εὐέλεια· εἰ δέ μὴ, ἴστε ὅς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ἡμᾶς ἀρετῆ, ἡ νίκη αἰσχύνῃ φέρει, ἡ δέ ἦττα, ἐάν ἦττώμεθα, εὐδαιμόνιαν. Μάλιστα δ' ἂν νικώμεθα καί ἡμῆς νικώπτε, εἰ παρασκευάσασθε τῆ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι μὴδ' ἀναλόουσιντες αὐτῆν, γίνετεσθε ὅτι ἀνδρῖ οιομένοσ τε εἶναι οὐκ ἐστὶν αἰσχρον οὐδέν ἡ παρῆεν ἑάντων τιμομενον μὴ δ' ἑαπὼν ἀλλά διά δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γόνεον ἐργόνους καλὸς θρασυρὸς καί μεγαλοπρεπής· χρησθαὶ δέ καί χρημάτων καί τιμῶν θρασυρῶ, καί μὴ τοῖς ἐργόνους παραδιδόναι, αἰσχρον καί ἀνανδρὸν ἀπορία ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων τε καί εὐδοξίῶν. Καί ἐάν μὲν ταῦτα ἐπιτηδευήπτε, φίλοι παρὰ φίλους τιμὰς ἀπῆλασθε, ὅταν ἡμᾶς ἡ προσποιουσα μοῖρα κομισθῆ ἀμελῆσαντας δὲ ἡμᾶς καί κακοθύντας οὐδέεις εἰνημέος ὑπόδεξεται. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφραστεί το κείμενο.

B.1.α. «μάλιστα», «αἰσχρον», «καλός»: να γραφούν τα παραθετικά των παραπάνω τύπων.

β. «ἐάντων», «τί», «ταῦτα», «οὐδέεις»: να αναγνωριστεί το είδος των αντωνυμιών και να γραφεί ο ίδιος τύπος στα άλλα γένη.

γ. «προγόνων», «ἀνδρῖ», «γόνεων», «χρημάτων», «μοῖραι»: να γραφεί η αντίστοιχη πτώση στον άλλο αριθμό.

B.2.α. «νικώμεν»: να γραφούν οι ονομαστικοί τύποι στο χρόνο και στη φωνή που βρίσκεται ο δοθεὶς τύπος.

β. «γίνετεσθε»: να κλιθεῖ η προστακτική στο χρόνο που βρίσκεται ο τύπος.

γ. «οιομένοσ»: να κλιθεῖ η οριστική του παρατατικού.

δ. «παρασκευάσασθε»: να γραφεί ο αντίστοιχος τύπος στην άλλη φωνή.

ε. «κακοθύντας»: να κλιθεῖ η προστακτική του χρόνου στον οποίο βρίσκεται ο ρηματικός τύπος.

Γ.1. Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις: «ἀρετής», «πάσαν», «ἀρετῆ», «ἀπορία».

Γ.2.α. Να εντοπιστούν οι δευτερεύουσες ονομαστικές προτάσεις του κειμένου και να γραφεί ο συντακτικός τους ρόλος.

β. «Μάλιστα ... προγόνων»: να εντοπιστεί τον υποθετικό λόγο που βρίσκεται στο συγκεκριμένο χωρίο και να τον αναγνωρίσετε.

Γ.3. «κακοθύντας», «γίνετεσθε»: να αναγνωριστούν οι μετοχές και να αναλυθούν σε δευτερεύουσες προτάσεις.

Γ.4. «Πάσα τε ... φαίνεται»: να μετατραπεί το χωρίο στον πλάγιο λόγο, εξαρτώμενο από το ρήμα «ἔφη».

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Μετάφραση: Κάθε επιστήμη, αν χωρίζεται από τη δικαιοσύνη και την υπόλοιπη αρετή, αποδεικνύεται πανουργία, όχι σοφία. Γι' αυτούς τους λόγους και στην αρχή και στο τέλος και σε κάθε περίπτωση να προσπαθείτε με κάθε τρόπο να έχετε κάθε προθυμία (για το) πως θα

εξεπράσετε στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό στη δόξα και εμάς και τους προγόνους (μας)· εἰδεμῖ να ξέρετε πως, αν σας ξεπρινάμε στην αρετή, η νίκη φέρνει σ' εμάς ντροπή, αν όμως μειονεκτούμε, η ἦττα (φέρει) την ευτυχία. Προπάντων θα ἦταν δυνατόν να νικηθούμε (εμεῖς) και εσείς να μας ξεπρινάτε, αν είχατε ετοιμασθεί (έτσι ώστε) να μην κάνετε κατάχρηση της δόξας των προγόνων και να μη επαταλήσετε αυτή, επειδή γνωρίζετε ότι για (έναν) ἄνδρα που νομίζει πως είναι κάτι, δεν υπάρχει τίποτα πιο ντροπιαστικό από το να παρουσιάζει τον εαυτό του τιμωμένο όχι χάρη στον εαυτό του αλλά από τη δόξα των προγόνων. Γιατί το να υπάρχουν οι τιμές των γονέων για τους απογόνους είναι υφραίος και μεγαλοπρεπής θησαυρός: είναι όμως ντροπή και ανανδρία να χρησιμοποιεί κανείς θησαυρό και χρημάτων και τιμών και να μην τον κληροδοτεί στους απογόνους (του) από ἄλλειψη δικῶν αποκτημάτων, και διακρίσεων (καλῆς φήμης) πράξεων. Και αν εφαρμόσετε αυτά, θα έρθετε κοντά μας ως φίλοι σε φίλους, όταν η καθορισμένη μοῖρα φέρει σε εσάς το τέλος της ζωῆς σας ἐάν όμως ἀδιαφορήσετε και ἐάν φανεῖτε δειλοὶ κανεῖς δε θα σας δεχτεί εδῶ.

B.1.α. «μάλιστα»: Θ: μάλαι, Σ: μᾶλλον, Υ: μάλιστα

«αἰσχρον»: Θ: αἰσχρον, Σ: αἰσχρον, Υ: αἰσχρον

«καλός»: Θ: καλός, Σ: καλλίον, Υ: καλλίστος

β. «ἐάντων»: αυτοπαθητική αντωνυμία, γ προσώπου \ Θ: ἐάντην \ Θ: ἐαπὼν

«τί»: ἀόριστη αντωνυμία \ Α: τινά \ Θ: τινά

«ταῦτα»: δευκτική αντωνυμία \ Α: τοῦτους \ Θ: ταῦτα

«οὐδέεις»: ἀόριστη επιμεριστική αντωνυμία \ Θ: οὐδέεις

γ. «προγόνων»: προγόνου

«ἀνδρῖ»: ἀνδράσι (ν)

«γόνεων»: γονέος

«χρημάτων»: χρημάτων

«μοῖρα»: μοῖραι

B.2.α. ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ-ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Απ: νικῶν. ΜΤΧ: ὁ νικῶν, ἡ νικῶσα, τό νικῶν

β. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ ΑΟΡΙΣΤΟΥ

—, γνῶθι, γνῶτω, —, γνῶτε, γνῶντων ἡ γνῶτωσαν

γ. ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ

φθῶνι καὶ φθῶνι, φθῶ, φθῶτο, φθῶμεθα, φθῶσθε, φθῶντο

δ. ΑΠ-ΕΝΕΣΤ: παραδιδόσθαί

ε. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΑΟΡ. Α΄

—, κασιόθητι, κασιόθηται, —, κασιόθητε, κασιόθεντων ἡ κασιόθητωσαν

Γ.1. «ἀρετής»: αντικείμενο στη μετοχή «χωριζομένης»

«πάσαν»: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «προθυμίαν»

«ἀρετῆ»: δοτική η οποία λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς

«ἀπορία»: δοτική που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας

Γ.2.α. «ὅς ἡμῖν ἡ νίκη αἰσχύνῃ φέρει, ἡ δέ ἦττα εὐδαιμόνιαν»: δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση - αντικείμενο στο ρήμα «ἴστε»

«ἐἴτι ἀνδρῖ...προγόνων»: δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση - αντικείμενο στη μετοχή «γίνετεσθε».

β. «εἰ παρασκευάσασθε...γίνετεσθε»: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, με απόδοση τις κύριες προτάσεις «μάλιστα δ' ἂν νικώμεθα καί ἡμῆς νικώπτε». Είδος: «απλή σκέψη του λέγοντος».

Γ.3. «γίνετεσθε»: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «ἡμῆς», αναλύεται σε επιρρηματική αιτιολογική πρόταση: «εἴπει γνῶπτε».

«κακοθύντας»: επιρρηματική υποθετική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «ἡμᾶς», αναλύεται σε υποθετική πρόταση: «ἐάν κακοθῆτε» με απόδοση: «ἐπὶδεξεται» και δηλώνει το προσδοκώμενο.

Γ.4. Ἐφη πᾶσαν τε ἐπιστήμην χωριζομένην δικαιοσύνης καί της ἄλλης ἀρετής πανουργίαν, οὐ σοφίαν φαίνεται.

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΦΡΟΝΙΣΤΗΡΙΑ

«**ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ**» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Αρχαία Κατεύθυνσης

Επιλεγμένα θέματα για τους υποψήφιους μαθητές θεωρητικής κατεύθυνσης της Γ' τάξης Ενιαίου Λυκείου.

> Διδαγμένο Κείμενο:

ΠΛΑΤΩΝΑ «ΠΟΛΙΤΕΙΑ» (1^{στ} ενόητα, Βιβλίο Ι', 617 c-e)

«Ἄλλος δὲ καθήμενος περὶ δι' ἴσου τρεῖς ... Αἰτία ἐλομένου θεός ἀναίτιος.»

Παρατηρήσεις

A. Να μεταφραστεί το απόσπασμα: «Σφῶς οὖν, ... θεός ἀναίτιος.»

B.1. «Ἀρετὴ δὲ ἀδέσποτος», «Αἰτία ἐλομένου θεός ἀναίτιος»: Να σχολιαστούν οι παραπάνω φράσεις και να διευκρινιστεί ο ρόλος του Αγαθού στην απόκτηση της αρετής.

2. Να αναφερθείτε στη στάση και στις κινήσεις καθεμιά από τις Μοῖρες σύμφωνα με το ρόλο τους στην κοσμική κίνηση και την τύχη του ανθρώπου. Ποιος είναι ο ρόλος της Λάχσης;

3. Να αναφέρετε τις επιδράσεις που δέχτηκε ο Πλάτωνας ως προς τη δημιουργία του μύθου του Ηρώς καθώς και τις επιρροές που γνώρισε η λογοτεχνία ευρύτερα από τον εν λόγω μύθο.

4. Με ποιες λέξεις του κειμένου συγγενεύουν ετυμολογικά οι παρακάτω: δύσβατος, προαιρετικά, υπαιτιότητα, λαχείο.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Αυτοί λοιπόν, όταν έφτασαν, έπρεπε να παρουσιαστούν αμέσως μπροστά στη Λάχση. Αμέσως κάποιος προφήτης (είπε ότι) πρώτα τους τοποθέτησε σε κανονικά διαστήματα, στη συνέχεια, αφού πήρε κλήρους και παραδείγματα τρόπου ζωής από τα γόνατα της Λάχσης, αφού ανέβηκε σ' ένα υψηλό βήμα, είπε: «Τα λόγια είναι της παρθένου Λάχσης της κόρης της Ανάγκης. Εφημερες ψυχές, αρχίζει μια άλλη περίοδος για το θνητό γένος που θα οδηγήσει στο θάνατο. Δε θα σας διαλέξει ο δαίμονας (η τύχη), αλλά εσείς θα διαλέξετε το δαιμόνα σας. Όποιος πρώτος κληρωθεί πρώτος να διαλέξει τη ζωή, με την οποία θα ζήσει αναγκαστικά. Η αρετή δεν έχει κύριο, την οποία αν τιμά ή περιφρονεί ο καθένας, θα έχει (αυτός) το περισσότερο ή λιγότερο μερίδιο από αυτή. Η ευθύνη αφορά εκείνον που επιλέγει· ο θεός είναι ανεύθυνος.»

B.1. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα η αρετή δεν έχει κύριο ούτε αποκτάται με κλήρωση. Ο κάθε άνθρωπος έχει τη δυνατότητα και την ελευθερία να την αποκτήσει. Άλλωστε η ευθύνη αφορά αποκλειστικά εκείνον που επιλέγει («αἰτία ἐλομένου») αφού ο θεός δεν θεωρείται υπεύθυνος για τον τρόπο ζωής των ανθρώπων («θεός ἀναίτιος») και επιπροσθέτα δεν ευθύνεται για τη δυστυχία ή τις συμφορές που πλήττουν τον άνθρωπο· απεναντίας ο ίδιος ο άνθρωπος ευθύνεται για την ευτυχία ή τη δυστυχία του και με το δικαίωμα που του παρέχει η ελευθερία του μπορεί να επιλέξει την ενάρετη ζωή που θα του χαρίσει την ευδαιμονία, τιμώντας παράλληλα την αρετή, ή να αδιαφορήσει γι' αυτήν την αρετή και να την ατιμάσει.

Από την εσωτερική σχέση του ανθρώπου με το Αγαθόν καθορίζεται ταυτόχρονα και η σχέση του με την αρετή, η οποία ελεύθερα επιλέγεται από τον καθένα και αποκτάται. Επομένως, η αρετή σχετίζεται άμεσα με την ελευθερία και καθορίζεται από αυτήν. Η ελευθερία του ανθρώπου και το αδέσποτο της αρετής συμπορεύονται.

Τέλος, η πορεία προς το Αγαθό και η πορεία προς την κατάκτηση της αρετής διαθέτουν το κοινό στοιχείο της ελεύθερης επιλογής αφού και στις δυο περιπτώσεις ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να γνωρίσει, να αντιληφθεί και να αποκτήσει την ύψιστη ιδέα, δηλαδή το Αγαθό.

2. Η κοσμική άτρακτος που βρίσκεται στο κέντρο του σύμπαντος και κρέμεται από τη στήλη φωτός που ενώνει τη γη με τον ουρανό στρέφεται πάνω στα γόνατα της Ανάγκης και συντονίζει όλες τις ουράνιες κινήσεις. Συμβολίζει τον μακρόκοσμο, αλλά και τον μικρόκοσμο.

Η Κλωθώ ακουμπώντας την άτρακτο με το δεξιό χέρι βοηθάει στην εξωτερική περιστροφή της που είναι δείκτης θετικής υπαρξης. Η Κλωθώ είναι η μοίρα των βέβαιων γεγονότων του παρόντος και το δεξί της χέρι είναι θετικά φορτισμένο. Άλλωστε, σύμφωνα με τις λαϊκές αντιλήψεις ο όρος δεξιός έχει θετική σημασία.

Η Άτροπος, από την άλλη, ακουμπώντας την άτρακτο με το αριστερό χέρι βοηθάει στην εσωτερική περιστροφή, που είναι δείκτης του μέλλοντος, επομένως και της αβεβαιότητας που το χαρακτηρίζει. Το αριστερό χέρι της μοίρας είναι φορτισμένο με αρνητική σημασία και ενέργεια αφού και η ίδια είναι φορέας του αβέβαιου μέλλοντος.

Η Λάχση, τέλος, βοηθώντας πότε με το ένα και πότε με το άλλο χέρι την εξωτερική ή την εσωτερική περιστροφή ως Μοῖρα του παρελθόντος δηλώνει με την κίνησή της ότι το παρόν και το μέλλον συνδέονται άμεσα με το παρελθόν και καθαρίζονται από αυτό.

Επιπλέον η Λάχση, μοιράζει στις ανθρώπινες ψυχές τον κλήρο που θα καθορίσει τον τρόπο ζωής τους μετά τη νέα τους ενσάρκωση, ορίζοντας συγχρόνως και τη νέα τάξη πραγμάτων που θα επικρατήσει στη γη μετά το τέλος της διαδικασίας της κλήρωσης και της επιλογής νέου βίου εκ μέρους των ανθρώπων.

3. Η απάντηση βρίσκεται στις σελίδες 125-126 του σχολικού εγχειριδίου και συγκεκριμένα στο χωρίο: «Ο μύθος του Ηρώς ... Πέτρου»

4. δύσβατος → ἀναβάνα, βήμα
προαιρετικά → αἰρήσεσθε, αἰρείσθη, ἐλομένου
υπαιτιότητα → ἀναίτιος
λαχείο → λῆξεται, λαχόν

> Αδίδακτο κείμενο:

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ Δ' 4, 15

Λυκοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἐφη ὁ Σωκράτης, καταμεμάθηρας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πειθεσθαί τοις νόμοις μάλιστα ἐνεργήσαστο αὐτῆ· τῶν δὲ ἄρχοντων ἐν ταῖς πόλεσιν οὐκ οἶσθα ὅτι, οὔτινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοι ᾖσι τοῦ τοῖς νόμοις πειθεσθαι, οὗτοι ἄριστοι εἴσι, καὶ πόλις, ἐν ἧ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πειθόνται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διαίγει καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατος ἔστιν· Ἄλλα μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστον τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἰ τε γερούσιαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρεκλείονται τοῖς πολίταις ὁμοιοῦν καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται τοῖς πολίταις ὁμνύναι ὁμοιοῦσιν καὶ πανταχοῦ ὁμνύουσι τὸν ὄρκον τοῦτον·

[ἐνεργήσασαι: ἐμπνέω, ἀνυπόστατος: ἀκαταμάχητος]

Παρατηρήσεις

Γ1. Να γράψετε τη μετάφραση του κειμένου.

Γ2. α) διάφορον, αἰτιώτατοι, ἀνυπόστατος, μέγιστον: Να γράψετε τα επίθετα στην ονομαστική ενικού και πληθυντικού στα τρία γένη στο βαθμό που βρίσκονται.

β) οὔτινες, αὐτῆ, οὗτοι: Να γράψετε τα τρία γένη των αντωνυμιών στην ίδια πτώση και αριθμό.

γ) καταμεμάθηρας, οἶσθα: να γίνει χρονική αντικατάσταση.

δ) ὁμνύναι: να γλιφει η οριστική και προστακτική ἐγγάλισι του ίδιου χρόνου.

Γ3. α) "Λυκοῦργον ... αὐτῆ": Να χωρίσετε την περίοδο σε προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε.

β) "ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά ... ὁμοιοῦν": Να βρεθούν τα υποκείμενα των ρημάτων και των απαρεμφάτων.

γ) "ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν" - "παρεκλείονται τοῖς πολίταις ὁμοιοῦν": Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους υπογραμμισμένους όρους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Γ.1. Έχεις μάθει, λοιπόν, είπε ο Σωκράτης, ότι ο Λυκοῦργος ο Σπαρτιάτης δε θα έκανε καθόλου διαφορετική τη Σπάρτη από τις άλλες πόλεις, αν προπάντων δεν ενέπνεε σ' αυτή (στους πολίτες

της) υπακοή στους νόμους; Δε γνωρίζεις, πάλι, ότι από τους άρχοντες των πόλεων αυτοί είναι άριστοι, όσοι τυχόν είναι οι κατεξοχήν υπεύθυνοι για την υπακοή των πολιτών στους νόμους, και ότι η πόλη, στην οποία προπαντός οι πολίτες υπακούουν στους νόμους, και στην ειρήνη βρίσκεται σε άριστη κατάσταση και στον πόλεμο είναι ακαταμάχητη; Αλλά όμως και η ομόνοια, βέβαια, φαίνεται ότι είναι πραγματικά πολύ μεγάλο αγαθό στις πόλεις και τις περισσότερες φορές σ' αυτές και οι γερούσιες και οι άριστοι άντρες συμβουλεύουν τους πολίτες να έχουν ομόνοια και παντού στην Ελλάδα υπάρχει νόμος να ορκίζονται οι πολίτες ότι θα έχουν ομόνοια και παντού δίνουν αυτό τον όρκο·

Γ.2.α)

	Ενικός Αριθμός	Ουδέτερο
Αρσενικό διάφορος αἰτιώτατος ἀνυπόστατος μέγιστος	Θηλυκό διάφορη αἰτιώτη ἀνυπόστατος μέγιστη	Ουδέτερο διάφορον αἰτιώτατον ἀνυπόστατον μέγιστον
Αρσενικό διάφοροι αἰτιώτατοι ἀνυπόστατοι μέγιστοι	Θηλυκό διάφοροι αἰτιώταται ἀνυπόστατοι μέγιστα	Ουδέτερο διάφορα αἰτιώτατα ἀνυπόστατα μέγιστα

β)

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
οὔτινες αὐτῶ οὗτοι	αὐτῆς αὐτῆ αὐτά	αὐτίνα (ἅπτα) αὐτῶ ταῦτα

γ)

Εν: καταμαινθήναιες	οἶσθα
Παρ: καταμείνθηνας	ἦδες - ἦδησθα
Μελλ: καταμαθήσει (η)	εἰδήσεις - εἶσει (η)
Αόρ: κατέμαθες	ἔγνως
Πρκ: καταμεμάθηρας	ἔγνωκας
Υπερ: κατεμεμάθηρες	ἔγνωκεις

δ)

	Ενεστώτας	
Οριστική	Προστακτική	
ὁμνυμι	—	
ὁμνυς	ὁμνυ	
ὁμνυσι (ν)	ὁμνύτω	
ὁμνυμεν	—	
ὁμνυτε	ὁμνυτε	
ὁμνύσαι (ν)	ὁμνύντων / ὁμνύτωσαν	

Γ.3.α) "Λυκοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον καταμεμάθηρας": Ευθεία ερώτηση,

"ἐφ' ἧ ὁ Σωκράτης": Κύρια παρενθετική πρόταση,

"ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν": Δευτερεύουσα ειδική πρόταση,

"εἰ μὴ τὸ πειθεσθαί τοις νόμοις μάλιστα ἐνεργήσαστο αὐτῆ": Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση (η υποθετική πρόταση αποτελεί μαζί με την ειδική πρόταση εξαρτημένο υποθετικό λόγο, που δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού).

β) "ὁμόνοια": υποκείμενο του ρήματος "δοκεῖ" και του απαρεμφάτου "εἶναι" (ταυτοπροσωπία).

"αἱ γερούσιαι" - "οἱ ἄνδρες": υποκείμενα του ρήματος "παρεκλείονται",

"τοῖς πολίταις": εννοεῖται υποκείμενο στο ὁμοιοῦν.

γ) "τῶν πόλεων": γενική συγκριτική (κοντά στο επίθετο "διάφορον").

"ὁμοιοῦν": τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος "παρεκλείονται".

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Αρχαία Κατεύθυνσης

Επιλεγμένα θέματα για τους υποψήφιους μαθητές θεωρητικής κατεύθυνσης της Γ' τάξης Ενιαίου Λυκείου.

> ΔΙΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: Κείμενο από το πρωτότυπο ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ - Ενότητα 4^η σχολ. βιβλ.

“Επειδή δὲ ὁ ἄνθρωπος ... ὡς νόσον πόλιος”.

A. “Ὅτιοι δὴ παρεσκευασμένοι ... συναγγοί”. Να μεταφράσετε το απόσπασμα που σας δίνεται από το πρωτότυπο.

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Αφού διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο να απαντήσετε:

1. Ποια άποψη εκφράζει για τη γλώσσα ο Πρωταγόρας;
2. Η “αἰδώς” και η “δίκη” δεν είναι έμφυτες στον άνθρωπο; καταφέρονται σε όλους μεν αλλά σε μεταγενέστερο στάδιο. Παια σημασία έχει η θέση αυτή για τη διδασκαλία της αρετής που επαγγέλλεται ο Πρωταγόρας;
3. Να αναζητήσετε στο κείμενο μια λέξη αντίθετη για καθεμιά από τις ακόλουθες: ἔρρομενος, ἀθροίζομαι, τοῖμω, λαμβάνω, σφίζομαι.

4. Κείμενο από μετάφραση

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ - Ενότητα 12^η σχολ. βιβλ.

“Η κοινωνική οντότητα ... (πολιτικόν ζῶον)”

Να συγκρίνετε την άποψη αυτή του Αριστοτέλη με εκείνη του Πρωταγόρα “ἔζητον δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σφίσεσθαι κτίζοντες πόλιες”.

5. Τι γνωρίζετε για το σχολιασμό των ποιητικών κειμένων που αποτελεί μια από τις μεθόδους του Πρωταγόρα για την προσέγγιση της αλήθειας;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Έτσι, λοιπόν, εφοδιασμένοι οι άνθρωποι αρχικά κατοικούσαν σκορπισμένοι, πόλεις όμως δεν υπήρχαν: καταστρέφονταν, λοιπόν, από τα θηρία εξαιτίας του ότι ήταν πιο αδύναμοι απ’ αυτά σε κάθε περίπτωση και οι τεχνικές γνώσεις για την ανεύρεση της τροφής τους ήταν επαρκής βοήθεια, για τον πόλεμο όμως ενάντια στα θηρία αναπαρκής· γιατί δεν είχαν ακόμη την τέχνη για την οργάνωση της πολιτείας, της οποίας μέρος (είναι) η πολεμική τέχνη επιθυμούσαν, λοιπόν, να συγκεντρώνονται και να εξασφαλίζουν τη σωτηρία τους χιζόντας πόλεις· όσες φορές, λοιπόν, συγκεντρώνονταν, αδικούσαν ο ένας τον άλλο, επειδή δεν είχαν την πολιτική τέχνη, ώστε πάλι διασκορπισμένοι καταστρέφονταν. Ο Δίας, λοιπόν, επειδή φοβήθηκε για το γένος μας μήπως χαθεί εντελώς, στέλνει τον Ερμή, που φέρνει στους ανθρώπους και το σεβασμό και τη δικαιοσύνη, για να υπάρχει τάξη των πόλεων και συνεκτικοί δεσμοί φίλιας.

B. 1. Σύμφωνα με τον Πρωταγόρα η γλώσσα υπήρξε δημιουργήμα του ανθρώπου· επιτεύχθηκε από την ανθρώπινη νόηση και βούληση με μακροχρόνια εξέλιξη. Δεν υπήρξε δώρο δοσμένο εκ μέρους των θεών από την αρχή στον άνθρωπο. Η σύγχρονη γλωσσολογία επιβεβαιώνει τη σοφιστική άποψη ότι η γλώσσα δημιουργήθηκε εξελικτικά σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνικής ζωής. Μελέτησε, επίσης, και τη διπλή άρθρωση που εμφανίζει κάθε γλώσσα, την άρθρωση των φθόγγων, με την οποία σχηματίζονται οι λέξεις και την άρθρωση των λέξεων, με την οποία σχηματίζονται οι προτάσεις. Αυτή η διπλή άρθρωση ίσως υπολανθάνει στη φράση του Πρωταγόρα: “φωνήν καὶ ὀνόματα διηρθώασατο”.

2. Σύμφωνα με το μύθο η “αἰδώς” και η “δίκη” δεν αποτελούν από την αρχή μέρος της ανθρώπινης φύσης. Γι’ αυτό το λόγο οι πρωτόγονοι κατάφεραν μεν ν’ αναπτύξουν κάποιες τέχνες και χρησιμοποιήσαν τη φωτιά, αλλά συμπεριφέρονταν με αγριότητα μεταξύ τους και αλληλοεξοντώνονταν. Η “αἰδώς” και η “δίκη” μοιράστηκαν σε όλους αλλά σε μεταγενέστερο στάδιο. Αυτό σημαίνει πως ο άνθρωπος έχει την προδιάθεση, φέρει μέσα του τις καταβολές να εξελιχθεί ηθικά. Σ’ αυτό ακριβώς είναι αναγκαία η διδασκαλία. Ο δάσκαλος είναι αυτός που θα καθοδηγήσει το άτομο να κατακτήσει την πολιτική αρετή με τη λογική και τον προσωπικό του αγώνα. Έτσι, δικαιώνεται και καταξιώνεται ο ρόλος του Πρωταγόρα ως δασκάλου της πολιτικής αρετής.

3. a) ἔρρομενος - ἀσθενής (ἀσθενέστεροι), ἀθροίζομαι - σκεδάννυμαι (σκεδαννύμενοι), τοῖμω - δέδοικα (δείσας), λαμβάνω - δίδωμι (δοίη), σφίζομαι - διασφθίζομαι (διασφθίζονται).

4. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη ο άνθρωπος είναι προορισμένος φύσει να ζει μέσα στην πόλη. Η πόλη ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως. Ο φιλόσοφος δέχεται ότι η πολιτική κοινότητα είναι φυσική ανάγκη για τον άνθρωπο. Ο άνθρωπος νιώθει εκ φύσεως την ανάγκη να συνυπάρξει με τους άλλους ανθρώπους, με την έννοια ότι η πόλη μόνο μπορεί να του διασφαλίσει το “ζῆν” και να του εξασφαλίσει το “εὖ ζῆν”. Διαφορετική είναι η άποψη του Πρωταγόρα. Η πρώτη συνένωση ανθρώπων γίνεται για την κατισποίηση των βιολογικών αναγκών και την προστασία από διάφορους κινδύνους. Έτσι, ενώ ο Πρωταγόρας θέτει ως σκοπό της πόλης την επιβίωση, ο Αριστοτέλης προχωράει παραπέρα και θέτει ως σκοπό την ευδαιμονία. Επιπλέον, η συμμετοχή στην πόλη, κατά τον Πρωταγόρα, είναι υποχρεωτική και όποιος δεν τηρεί την αἰδὴ και τη δίκη πρέπει να τιμωρείται σαν να ήταν ασθένεια. Ο Αριστοτέλης, αντίθετα, επειδή θεωρεί τη συμμετοχή στην πόλη φυσική προδιάθεση του ανθρώπου δεν προβλέπει τρόπο εξαναγκασμού. **5.** Βλέπε σχολ. βιβλίο, σελ.: 56, «Τέλος, έχουμε τη μέθοδο... να οδηγήσει στην αλήθεια».

> ΑΓΝΩΣΤΟ: ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ Β, 71

Τοῦ δ' ἐπιγνηνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ Ξημμαχοὶ ἐξ ἐνὴν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσβέλαν, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε θύσειεν τὴν γῆν οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθύς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιαῦτα. “Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ἡμῶν οὔτε πατέρων ὄν ἐστέ, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πανασιὰς γάρ οἱ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελπνάντων ξινάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἤ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθεσίῳ ἱερὰ καὶ Ξηγμαλέας πάντας τοὺς Ξημμαχοὺς ἀπειδίδου Πλαταιεῖσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτόνομους οἰκεῖν, στρατεύεσθαι τε μηδένα ποτέ ἀδικῶς ἐπ' αὐτοὺς μὴδ' ἐπὶ δουλείᾳ εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας Ξημμαχοὺς κατὰ δύνανμιν”.

A. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Να μεταφραστεί το κείμενο.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- 1. a)** βασιλεὺς, πρέσβεις, πατέρων, Διί: Na κλιθῶν στis πλάγιε πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού αριθμού.
- β)** ξινάρασθαι, Ξηγμαλέας, ἀμύνειν: Na γραφεί το β' ενικό πρόσωπο Οριστικής Ενεστώτα, Μέλλοντα και Αορίστου στη φωνή που βρίσκονται.
- γ)** ἀπειδίδου: Na γραφεί το β' ενικό της Οριστικής, της Ευκτικής και της Προστακτικής του Αορίστου β' στη φωνή που βρίσκεται ο τύπος.
- δ)** Na βρεθῶν οι αντωνυμίες του κειμένου και να δηλωθεῖ το είδος τους.
- 2. a)** Na χαρακτηριστῶν συντακτικά οι παρακάτω ὀροι: βασιλεὺς, ἄξια, ξινάρασθαι, Πλαταιεῖσι, μηδένα, ἐπὶ δουλείᾳ.
- β)** Na βρεθῶν και να χαρακτηριστῶν συντακτικά οι παρακάτω γενικές: τοῦ θέρους, Λακεδαιμονίων, πατέρων, ὄν, Πλαταιῶν (το δεύτερο του κειμένου).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Κατὰ το ἐπόμενον, λοιπόν, καλοκαίρι οἱ Πελοποννήσιοι και οἱ σύμμαχοι δεν εισέβλαν στin Αττική, ἀλλὰ εκστράτευσαν εναντίον των Πλαταιῶν ἀρχηγῶ τους ἦταν ο Αρχίδαμος, ο γιος του Ζευξιδάμου, ο βασιλιάς των Λακεδαιμονίων και, ἀφού στρατοπέδευσε, επρόκειτο να ερμηώσει τη χώρα οι Πλαταιεῖς ὁμως, ἀφού ἔστειλαν ἀμέσως πρέσβεις προς αὐτόν, ἔλεγον τα ἐξῆς “Αρχίδαμε και Λακεδαιμόνιοι, δεν κάνετε δίκαια, οὔτε ἀτάξια οὔτε του εαυτοῦ σας οὔτε των

προγόνων, ἀπό τους οποίους κατάγεστε, με το να εκστρατεύετε εναντίον της χώρας των Πλαταιῶν. Διότι ο Πασασίας, ο γιος του Κλεομβρότου, ο Λακεδαιμόνιος, ὅταν ἐλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τους Μήδους με τη βοήθεια των Ἑλλήνων, που θέλησαν ν' ἀναλάβουν μαζί του τον κίνδυνο της μάχης, η οποία ἔγινε κοντά μας, ἀφού θυσιάσε στin ἀγορὰ των Πλαταιῶν στo Δία τον ἐλευθερωτῆ και ἀφού συγκάλεσε ὅλους τους συμμάχους, ἔδινε το προνόμιο στους Πλαταιεῖς να διοικῶνται αὐτόνομοι ἔχοντας τη χώρα τους και τὴν πόλη τους, και (κῆρυττε) να μην εκστρατεύσει κανεὶς ποτέ ἀδικα εναντίον τους μήτε με σκοπό να τους υποδουλώσει διαφορετικά, να τους βοηθῶν οι παρόντες σύμμαχοι ὅσο μπορούν”.

1. a)	Ενικός αριθμός		
Γεν: βασιλεὺς	πρεσβευτῶ	πατρός	Διός
Δοτ: βασιλεῖ	πρεσβευτη	πατρός	Διί
Αιτ: βασιλεῖα	πρεσβευτῆν	πατέρας	Δία
	Πληθυντικός αριθμός		
Γεν: βασιλέων	πρέσβειων	πατέρων	
Δοτ: βασιλέων(ν)	πρέσβει(ν)	πατέρων(ν)	
Αιτ: βασιλέας	πρέσβεις	πατέρας	

β)	Ενεστώτας
	ξινάει / ἤ, Ξηγμαλεῖς, ἀμύνει
	Μέλλοντας
	ξινάει / ἤ, Ξηγμαλεῖς, ἀμύνει
	Αόριστος
	ξινῆρα (ξινῆρα), ξινεγάλεας, ἡμῖνας

γ)	Οριστική	Ευκτική	Προστακτική
	ἀπέδοκας	ἀποδοῖς	ἀπόδος

δ) αὐτόν: επαναληπτική αντωνυμία
 τοιαῦτα: δεκτική αντωνυμία
 ἡμῶν: προσωπική αντωνυμία
 ὄν: αναφορική αντωνυμία
 ἤ: αναφορική αντωνυμία
 ἡμῖν: προσωπική αντωνυμία
 σφετέραν: κτητική αντωνυμία
 μηδένα: ἀόριστη επιμεριστική αντωνυμία
 αὐτοὺς: επαναληπτική αντωνυμία

2. a) βασιλεὺς: παράθεση στo “Ἀρχίδαμος” ἄξια: σύστοιχο αντικείμενο στo “ποιεῖτε”
 ξινάρασθαι: τελικό ἀπαρέμφατο ως αντικείμενο στη μετοχή “τῶν ἐθελπνάντων”
 Πλαταιεῖσι: ἔμμεσο αντικείμενο στo “ἀπειδίδου”
 μηδένα: υποκείμενο στo “στρατεύεσθαι”
 ἐπὶ δουλείᾳ: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού.

β) τοῦ θέρους: γενική του χρόνου
 Λακεδαιμονίων: γενική αντικειμενική στo “βασιλεὺς” πατέρων: γενική της αξίας
 ὄν: γενική κατηγορηματική κτητική (ἀπό το “ἔστέ”) Πλαταιῶν: γενική κτητική στo “ἀγορᾷ”.

Τα θέματα ἐπιμελήθησαν τα φροντιστήρια
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Αρχαία Κατεύθυνσης

Επιλεγμένα θέματα για τους υποψήφιους μαθητές Θεωρητικής Κατεύθυνσης της Γ' τάξης Ενιαίου Λυκείου.

ΔΙΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

Ενότητα 6η (324 Α-С). «Ένθα δὴ πάς ... ὡς γέ μοι φαίνεται».

- Α.** Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Οὐδείς γάρ ... ἀρετήν».
- Β.1.** Να ασκήσετε κριτική στη φράση «ἀποδεδεῖκται σοὶ ἰσάνως» λαμβάνοντας υπόψη σας ευρύτερα το συλλογισμό του Πρωταγόρα, όπως αυτός αναπτύσσεται στην ενότητα 6.
- 2.** Να προσδιορίσετε το ρόλο της ἔλλογης τιμωρίας, στηριζόμενοι στο παρακάτω απόσπασμα: «ὁ δὲ μετὰ λόγῳ ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται - οὐ γὰρ ἂν τὸ γε πρῶτον ἀγένητον θεῖη - ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αἰτίης ἀδικίην μῖτε αὐτός οὔτος μῖτε ἄλλος ὁ τοῖτον ἰδὼν κολασθέντα.»
- 3.** Τι γνωρίζετε σχετικά με το μῦθο ως μεθοδολογία της σοφιστικής;
- 4.α)** Να εντοπίσετε με ποιές λέξεις της ενότητας 6, συγγενεῶν ετυμολογικά οι παρακάτω: παρελθόν, ὑπόπτος, θεσμός, επιφανής.
- β)** Να γράψετε προτάσεις με τις παραπάνω λέξεις έτσι ώστε να αναδεικνύεται το νόημά τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Γιατί κανένας δεν τιμωρεί αυτούς που αδικούν έχοντας το νου του σ' αυτό και εξαπτίας αυτού, επειδή δηλαδή αδίκησε, εκτός αν κάποιος εκδικείται ασυλλόγιστα, όπως ακριβώς ένα θηρίο· αντίθετα αυτός που επιχειρεί να τιμωρεί σύμφωνα με τη λογική δεν παίρνει εκδίκηση για το αδίκημα που έχει διαπραχθεί στο παρελθόν – γιατί αυτό που διαπράχθηκε δε θα μπορούσε βέβαια να το κάνει να μην έχει γίνει – αλλά για το μέλλον, για να μην αδικήσει ξανά ούτε αυτός ο ίδιος ούτε άλλος, ο οποίος εἶδε ότι αυτός τιμωρήθηκε. Και αφού έχει τέτοια σκέψη, πιστεύει ότι είναι δυνατό να διδαχτεί η ἀρετή βέβαια τιμωρεί για να αποτραπεί (η επανάληψη της αδικίας). Αυτή λοιπόν τη γνώμη έχουν ὅλοι, ὅσοι ακριβώς τιμωροὺν και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωῆ· και τιμωροὺν για εκδίκηση και για σωφρονισμό ὅποιους νομίζουν ότι αδικούν και οι ἄλλοι ἄνθρωποι και προπαντός οι Ἀθηναῖοι οι συμπολίτες σου· επομένως σύμφωνα με αυτές τις σκέψεις και οι Ἀθηναῖοι είναι ἀπό αυτούς που πιστεύουν ότι η ἀρετή μπορεί να αποκτηθεῖ και να διδαχθεῖ.

Β.1. Ο Πρωταγόρας στην προσπάθειά του να προβάλλει το διδακτὸ της ἀρετῆς, εντάσσει στα πλαίσια της επιχειρηματολογίας του και την ἔννοια της τιμωρίας. Η τελευταία παρουσιάζεται ως μέσο ἐπίτευξης του σωφρονισμοῦ και του παραδειγματισμοῦ, γεγονός που επικυρώνει τη βασική θέση του σοφιστῆ σύμφωνα με την οποία με τη διδασκαλία επιτυγχάνεται βελτίωση η οποία σταδιακά οδηγεῖ τὸ άτομο στην κατάκτηση της ἀρετῆς. Το συμπέρασμα, βέβαια, στο οποίο καταλήγει εκφράζει την ἔντονη αυτοπεποίθηση και την αυταρέσκεια που τον κατείχε, αφού δε διστάζει να χαρακτηρίσει το συλλογισμό του ως ικανοποιητικό. Αξιολογώντας, ὅμως, το συμπέρασμά του θα μπορούσαμε να διαπιστώσουμε κάποιες ἀσάφειες οι οποίες τελικά «αντρέπουν» το ισχυρὸ του συλλογισμοῦ του. Αρχικά η ἴδια η θέση που καλεῖται να αποδειχθεῖ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸ σοφιστῆ ως αποδεικτικὸ ἐπιχείρημα. Δηλαδή ο Πρωταγόρας προσπαθεῖ να πείσει το Σωκράτη και κατ' ἐπέκταση να αποδείξει ευρύτερα ὅτι η πολιτικὴ ἀρετὴ εἶναι διδακτὴ (ἀποδεικτέα θέση). Την ἐν λόγω θέση στη συνέχεια την πλαισιώνει με το ἐπιχείρημα ὅτι οι ἄνθρωποι με την ἐπιβολὴ της τιμωρίας πιστεύουν στο διδακτὸ της ἀρετῆς (ἀποδεικτικὸ ἐπιχείρημα). Δηλαδή το συμπέρασμα ἐκ των προτέρων ἔχει προβληθεῖ ως θέση δεδομένη. Επιπλέον ως δεδομένη θεωρεῖται και η ἀποψὴ του για το σκοπὸ της τιμωρίας, η οποία ὅμως αποτελεῖ τὴ βάση ἀποδείξεως.

2. Ο Πρωταγόρας επιδιώκοντας την ἀπόδειξη του διδακτοῦ της ἀρετῆς εντάσσει στο λόγο του την ἔννοια της ἔλλογης τιμωρίας, η οποία ἐνσρκώνεται στο κείμενο με τον τύπο «κολάζειν». Πρόκειται για ἕνα μέσο στηριζόμενο στον ὀρθολογισμό, τὸ οποίο δε σχετίζεται με τον παρελθόντα χρόνο και τη διάπραξη του αδικήματος. Σε μια τέτοια περίπτωση η οποιαδήποτε ἐνασχόληση θὰ ἦταν ἀτοπή, αφού δεν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνατροπὴ ἢ ἡ θεραπεία της παράβασης. Αντίθετα η τιμωρία τοποθετεῖται στο μέλλον ἀποβλέποντας στην υλοποίησή του σκοπῶν. Ο πρῶτος ἔχει να κάνει με τὸ **σωφρονισμό** του ατόμου που διέπραξε τὸ αδικήμα, ὡστε να μην υποπέσει σε ἄλλο αντίστοιχο, ἐνῶ ο δεύτερος με τον **παραδειγματισμό** της κοινῆς γνώμης η οποία καλεῖται να ἀποφύγει ἀντίστοιχα ἔκτροπα. Επομένως διαπιστώνουμε ὅτι ἡ ὅλη προσέγγιση της τιμωρίας ἀποπνέει μια ἔντονη προοδευτικότητα, αφού ὁ ἐπιφανῆς σοφιστῆς ἀπορρίπτει τον κατασταλτικὸ χαρακτήρα της ποινῆς, προβάλλοντας ἔντονα τον παιδευτικὸ και μόνον σε μια ἐποχὴ ὅπου ἡ τιμωρία θεωροῦνταν ἀναπαιτοδοσία για την ἀδικία ἢ τὸ ἐγκλήμα που διαπράχθηκε.

3. Βλ. σχολ. βιβλ. σελ.56 «Η μέθοδος του Πρωταγόρα ... σημείο αυτό».

4. α) παρελθόν: παρεληλυθότος
υπόπτος: ἰδὼν
θεσμός: θεή
επιφανής: φαίνεται

- β)**
- Κατὰ τὸ **παρελθόν** κυριαρχοῦσαν συντηρητικὴ ἀπόψεις.
 - Ανακρίθηκαν ὅσοι θεωρήθηκαν **υπόπτοι** σχετικὰ με την υπόθεση.
 - Τα τελευταῖα χρόνια ὁ **θεσμός** της οικογένειας διέπεται ἀπὸ κρίση.
 - Η κοινὴ γνώμη ἐνδιαφέρεται για τους **ἐπιφανεῖς** ἀνθρώπους.

ΑΓΝΩΣΤΟ: ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ Β, 71

Τοῦ δ' ἐπιγνωμένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ἔξιμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐβέβαλον, ἐστράτευαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δρῶσιν τὴν γῆν οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε. " Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὐτε ἡμῶν οὐτε πατέρων ὄντες, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πανασίας γάρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελῶντων ἐνέταρασθαί τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἢ παρ' ἡμῶν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Δίῃ ἐλευθερίῳ ἱερᾷ καὶ ἔνθα ἔλασας πάντας τοὺς ἔξιμμαχους ἀπέδιδον Πλαταιεῖσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέρην ἔχοντας αὐτονομίους οἰκεῖν, στρατεύοσι τε μηδὲνα ποτὲ ἄδικως ἐπ' αὐτοὺς μῆδ' ἐπὶ δουλείᾳ εἰ δὲ μὴ, ἄμεινεν τοὺς παρόντας ἔξιμμαχους κατὰ δύνανμν".

Α. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Να μεταφραστεί το κείμενο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- 1. α)** βασιλεὺς, πρέσβεις, πατέρων, Δίῃ: Να κλιθῶν στὸς πλάγιε πτώσεις του ἐνικού και του πληθυντικού αριθμοῦ.
- β)** ἐνέταρασθαί, ἔνθα ἔλασας, ἄμεινεν: Να γραφεῖ τὸ β' ἐνικό πρόσωπο Οριστικῆς Ἐνεστώτα, Μέλοντα και Ἀορίστου στη φωνή που βρίσκεται και τῆς Προστακτικῆς του Ἀορίστου β' στη φωνή που βρίσκεται ο τύπος.
- δ)** Να βρεθοῦν οἱ ἀντωνυμίες του κειμένου και να δηλωθεῖ τὸ εἶδος τους.
- 2.** Να χαρακτηριστοῦν συντακτικὰ οἱ παρακάτω ὀροι: βασιλεὺς, ἄξια, ἐνέταρασθαί, Πλαταιεῖσι, μηδὲνα, ἐπὶ δουλείᾳ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Κατὰ τὸ ἐπόμενο, λοιπόν, καλοκαίρι οἱ Πελοποννήσιοι και οἱ σύμμαχοι δεν εἰσεβάλαν στην Ἀττικὴ, ἀλλὰ ἐκστράτευσαν ἐναντίον των Πλαταιῶν ἀρχηγὸς τους ἦταν ὁ Αρχίδαμος, ὁ γιος τοῦ Ζευξιδάμου, ὁ βασιλιάς των Λακεδαιμονίων και, αφού στρατοπέδευσε, ἐπρόκειτο να ἐρημώσει τὴ χώρα οἱ Πλαταιεῖς ὅμως, αφού ἔστειλαν ἀμέσως πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἔλεγαν τα ἐξής " Αρχίδαμε και Λακεδαιμόνιοι, δεν κάνετε δίκαια, οὔτε ἀντάξια οὔτε του εαυτοῦ σας οὔτε των προγόνων, ἀπὸ τους οἰοῦσις κατὰγεστε, με τὸ να ἐκστρατεύετε ἐναντίον τῆς χώρας των Πλαταιῶν. Διότι ὁ Πανασίας, ὁ γιος του Κλεομβρότου, ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅταν ἐλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Μήδους με τὴ βοήθεια των Ἑλλήνων, που θέλησαν ν' ἀναλάβουν μαζί του τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἡ οποία ἔγινε κοντὰ μας, αφού θύσασε στην ἀγορὰ των Πλαταιῶν στο Δία τὸν ἐλευθερωτῆ και αφού συγκάλεσε ὅλους τοὺς συμμάχους, ἔδινε τὸ προνόμιο στους Πλαταιεῖς να διοικῶνται αὐτόνομοι ἔχοντας τὴ χώρα τους και τὴν πόλιν τους, και (κρίττε) να μην ἐκστρατεύσει κανεὶς ποτὲ ἄδικα ἐναντίον τους μῖτε με σκοπὸ να τους υποδουλώσει διαφορετικὰ, να τους βοηθοῦν οἱ παρόντες σύμμαχοι ὅσο μποροῦν".

1.α)	Ενικός αριθμός		
Γεν: βασιλεὺς	πρεσβευτοῦ	πατροῦ	Διός
Δοτ: βασιλεῖ	πρεσβευτη	πατρι	Διί
Απ: βασιλέα	πρεσβευτην	πατέρα	Δία
Πληθυντικός αριθμός			
Γεν: βασιλέων	πρέσβων	πατέρων	
Δοτ: βασιλέων(ν)	πρέσβων(ν)	πατέρων(ν)	
Απ: βασιλέας	πρέσβεις	πατέρας	

β)

Ενεστώτας	
ἔξιναιεῖ / η,	ἔξιναιεῖς, ἄμεινεις
Μέλοντας	
ἔξιναιεῖ / η,	ἔξιναιεῖς, ἄμεινεις
Αορίστος	
ἔξινηο (ἔξινηθη),	ἔξινεάλεσας, ἦμινας

γ)

Οριστική	Ευκτική	Προστακτική
ἀπέδοκας	ἀποδοῖς	ἀπόδος

δ) αὐτόν: ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία
τοιάδε: δεκτικὴ ἀντωνυμία
ἡμῶν: προσωπικὴ ἀντωνυμία
ὄν: ἀναφορικὴ ἀντωνυμία
ἦ: ἀναφορικὴ ἀντωνυμία
ἡμῖν: προσωπικὴ ἀντωνυμία
σφετέρων: κτητικὴ ἀντωνυμία
μηδὲνα: ἀόριστὴ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία
αὐτοὺς: ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία

2. βασιλεὺς: παράθεση στο " Ἀρχίδαμος"
ἄξια: σύστοιχο ἀντικείμενο στο " ποιεῖτε"
ἐνέταρασθαί: τελικό ἀπαρέμφατο ως ἀντικείμενο στη μετοχὴ " τῶν ἐθελῶντων"
Πλαταιεῖσι: ἕμμεσο ἀντικείμενο στο " ἀπέδιδον"
μηδὲνα: υποκείμενο στο " στρατεύοσι"
ἐπὶ δουλείᾳ: ἐμπρόθετος προδιορισμὸς του σκοποῦ.

Τα θέματα ἐπιμελήθησαν τα φροντιστήρια
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2008
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Αρχαία Κατεύθυνσης

Επιλεγμένα θέματα για τους υποψήφιους μαθητές θεωρητικής κατεύθυνσης της Γ΄ τάξης Ενιαίου Λυκείου.

Οι απαντήσεις είναι αναπόφευκτη.

2. Ο Πλάτων χρησιμοποιεί ποικίλους εκφραστικούς τρόπους για να υπογραμμίσει το μέγεθος των εγκληματικών πράξεων αυτών των ανθρώπων. Αρχικά, χρησιμοποιεί το πολυσύνδετο σχήμα «γέροντα τε πατέρα άποκτινας και περσθήτερον άδελφόν, και άλλα δή πολλά τε και άνόσια» για να αποδώσει με παραστατικό τρόπο τα ειδεχθή εγκλήματα του Αρδιαίου όπως και την ειρωνία «μέγας» για να δείξει πιο έντονα την αντίθεση ανάμεσα στην παντοδυναμία που είχε ο τύραννος Αρδιαίος και στην αξιολύπητη θέση που έχει περιέλθει μετά το θάνατό του.Επιλέγει επίσης να χρησιμοποιήσει μεταφορές, προσυποποηήσεις «τό στόμιον έμικάτο» καθώς και την αντίθεση που διαφαίνεται μέσα από τη φράση «οὐκ έδέχετο τό στόμιον άλλ΄ έμικάτο». Τέλος, μέσα από τη γλαφυρή περιγραφή των βασανιστηρίων που υφίσταται τόσο ο Αρδιαίος, όσο και οι όμοιοί του και με την κλιμάκωση της έντασης, η οποία κορυφώνεται στο σημείο που «ήγριοι, διάπικροι ιδέιν ... έγυοντο» καταφέρει να προσδώσει έντονη δραματικότητα στο κείμενο και να κάνει πιο παραστατική την αφήγηση.

3. Βλέπε σχολικό βιβλίο σελίδα 102: «η ιδεώδης πολιτεία ... ανασιούργημα»

4. **θέατρο:** έθεοσάμεθα **δικοιάθος:** διαλαβόντες **δεξμενη:** έδέχετο **ασήμαντος:** σημαινόντες **δέγμα:** εκδείραντες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Είδαμε λοιπόν ακόμα, και αυτό το φοβερό θέμα: όταν βρισκόμασταν κοντά στο στόμιο σκοπεύοντας ν΄ ανεβούμε και έχοντας υποστεί όλες τις άλλες δοκιμασίες, ξαφνικά είδαμε και εκείνον και άλλους - σχεδόν οι περισσότεροι απ΄ αυτούς [ήταν] τύραννοι- ήταν όμως ακόμη και μερικοί απλοί πολίτες από εκείνους που είχαν διαπράξει μεγάλα κακουργήματα - τους οποίους, όταν νόμιζαν πλέον ότι θα ανεβούν επάνω, στο στόμιο (του σπηλαίου) δεν τους δεχόταν, αλλά μούγκριζε κάθε φορά που επιχειρούσε ν΄ ανεβεί κάποιος από εκείνους που ήταν αδιόρθωτα κακοήθης ή κάποιος που δεν είχε τιμωρηθεί αρκετά. Τότε λοιπόν, είπε, κάποιοι άνθρωποι άγριοι, κατακκόκκινο στην όψη, που βρίσκονταν εκεί κοντά (στην είσοδο) που καταλάβαιναν τι σήμαινε το μουγκρητό, άλλους, αφού τους άρπαζαν από τη μέση, τους απομάκρυναν, τον Αρδιαίο όμως και κάποιους άλλους αφού τους έδεσαν μαζί τα χέρια και τα πόδια, το κεφάλι, αφού τους έριξαν καταγής και αφού τους μαστίγωσαν άγρια (στη συνέχεια) τους έσερναν έξω, κοντά στο δρόμο ξεσκίζοντάς τους πάνω σε ασπαλάθους και εξηγώντας σε όσους κάθε φορά που περνούσαν από εκεί για ποιους λόγους (τους συμπεριφέρονταν έτσι) και ότι τους πήγαιναν για να τους ριξουν στον Τάρταρο.

Β.1. Ο Πλάτων στην Πολιτεία επιχειρεί να διερευνήσει τη φύση της δικαιοσύνης και της αδικίας, να καθορίσει μέσα από τη σχέση του πολίτη με τις αρχές της δικαιοσύνης της κοινωνική του συμπεριφορά και να περιγράψει την αληθινή πολιτεία, η οποία οφείλει να στηρίζεται στη δικαιοσύνη και να την καθορίζουν. Η δικαιοσύνη μέσα σε μία ευνομούμενη πολιτεία θα πρέπει να ασκείται από ανθρώπους με υψηλό αίσθημα δικαίου, από ανθρώπους δηλαδή που έχουν φτάσει στη θέση του Αγαθού και κατέχουν υψηλό πνευματικό επίπεδο.

Σε αυτή την ιδανική πολιτεία η τυραννία είναι το χειρότερο πολίτευμα και οι τύραννοι αποδεικνύονται οι πιο άδικοι, αφού διαπράττουν αισχρά και ειδεχθή εγκλήματα, παραβιάζοντας τις ελευθερίες των υπολοίπων ανθρώπων και καταπατούν κάθε σεβαστό ανθρώπινο δικαίωμα. Ο Αρδιαίος, σύμφωνα, με το μύθο, υφίσταται μια σκληρή μεταθανάτια τιμωρία εξ΄ αιτίας των αισχρών και εγκληματικών πράξεων του στην επίγεια ζωή. Η τιμωρία του, η οποία συνδέεται με τον τρόπο που άσκησε την εξουσία, αποκαλύπτει και τον πολιτικό χαρακτήρα του μύθου, αφού αναδεικνύει την αποστροφή του Πλάτωνα προς το τυραννικό καθεστώς. Ο τύραννος Αρδιαίος τιμωρείται παραδειγματικά στη μεταθανάτια ζωή και αυτή η τιμωρία είναι ένα από τα θέματα που πραγματεύεται ο Πλάτων. Ο έντιμος λοιπόν βίος είναι συμφέρον για τους ανθρώπους, διότι η τιμωρία

στον άλλο κόσμο είναι αναπόφευκτη.

2. Ο Πλάτων χρησιμοποιεί ποικίλους εκφραστικούς τρόπους για να υπογραμμίσει το μέγεθος των εγκληματικών πράξεων αυτών των ανθρώπων. Αρχικά, χρησιμοποιεί το πολυσύνδετο σχήμα «γέροντα τε πατέρα άποκτινας και περσθήτερον άδελφόν, και άλλα δή πολλά τε και άνόσια» για να αποδώσει με παραστατικό τρόπο τα ειδεχθή εγκλήματα του Αρδιαίου όπως και την ειρωνία «μέγας» για να δείξει πιο έντονα την αντίθεση ανάμεσα στην παντοδυναμία που είχε ο τύραννος Αρδιαίος και στην αξιολύπητη θέση που έχει περιέλθει μετά το θάνατό του.Επιλέγει επίσης να χρησιμοποιήσει μεταφορές, προσυποποηήσεις «τό στόμιον έμικάτο» καθώς και την αντίθεση που διαφαίνεται μέσα από τη φράση «οὐκ έδέχετο τό στόμιον άλλ΄ έμικάτο». Τέλος, μέσα από τη γλαφυρή περιγραφή των βασανιστηρίων που υφίσταται τόσο ο Αρδιαίος, όσο και οι όμοιοί του και με την κλιμάκωση της έντασης, η οποία κορυφώνεται στο σημείο που «ήγριοι, διάπικροι ιδέιν ... έγυοντο» καταφέρει να προσδώσει έντονη δραματικότητα στο κείμενο και να κάνει πιο παραστατική την αφήγηση.

3. Βλέπε σχολικό βιβλίο σελίδα 102: «η ιδεώδης πολιτεία ... ανασιούργημα»

4. **θέατρο:** έθεοσάμεθα **δικοιάθος:** διαλαβόντες **δεξμενη:** έδέχετο **ασήμαντος:** σημαινόντες **δέγμα:** εκδείραντες

ΑΓΝΩΣΤΟ: ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ 4-5

Νομίζω δ΄ άμεινον άν ήμάς περί όν νύν έρω κείναι, μικρά τόν πρότερόν ποτε ήθήντων υπ΄έμοι μνημονεύσαντες. Έγώ γάρ, ώ άνδρες Άθηναίοι, πρότον μόν, ήν εκτελήθόν τινες ήμάς, τών έν Εύβοία πραγμάτων ταραττομένων, βοηθείν Πλουτάχω και πόλεμον άδοξον και δαπανηρόν άρασθαι, πρώτος και μόνος παρελθόν άντειπον, και μόνον ου διεσπάσθην υπό τών επί μικροίς λήμμασιν πολλά και μεγάλήμάς άμαρτάνειν πεισάντων και παθείν οία τών όντων ανθρώπων ουδένες πόποτε πεπόνθασ΄ υπό τούτων οίς έβοήθησαν, πάντες ήμεις έγνωτε τήν τε τών τότε ταύτα πεισάντων κακίαν και τά βέλτιωτ΄ εἰρηκότ΄ έμε.

Α. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Να μεταφραστεί το κείμενο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. α) *άρασθαι, προσοφλέιν, έγνωτε:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση και να κλιθεί η προστακτική του ίδιου χρόνου.

β) *ήθήντων:* Να γραφούν οι ονοματικοί τύποι.

2. Να συμπληρώσετε τους τύπους σύμφωνα με την υπόδειξη: άμεινον υπερθετικός βαθμός: *έρω γ΄ πληθυντικό υποτακτικής αορ. β΄:* ταραττομένων γ΄ ενικό παρακειμένου μέσης φωνής: λήμμασιν δοτική ενικού: *βραχέος* ίδια πώση θηλυκού γένους: *έγνωτε* μετοχή αρσενικού γένους δοτική ενικού:

3. Να γίνει συντακτική αναγνώριση: *μνημονεύσαντας:* πρότος: *άμαρτάνειν:* Πλουτάχω: *είρηκότα:*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Νομίζω όμως ότι θα κρίνατε καλύτερα για όσα τώρα θα πω, αν θυμηθείτε λίγα από όσα ειπώθηκαν από μένα προηγουμένως κάποτε. Διότι εγώ, άντρες Αθηναίοι, πρώτος και μόνος αφού ανέβηκα στο βήμα έφερα αντιρρήσεις και παρά λίγωνα ξεσχισθώ από εκείνους που σας έπεισαν να κάνετε πολλά και μεγάλα σφάλματα για μικρά κέρδη όταν βρίσκονταν σε ταραχή οι υποθέσεις στην Εύβοια πρώτα όταν κάποιιο προσπαθούσαν να σας πείσουν να βοηθήτε τον Πλούταρχο και να αναλάβετε άδοξο και δαπανηρό πόλεμο· και αφού πέρασε λίγος χρόνος εκτός του ότι ντροπιαστήκατε και πάθατε τέτοια που κανείς από τους ανθρώπους που υπάρχουν ποτέ ως τώρα δεν έχει πάθει από αυτούς που βοήθησαν, όλοι εσείς συνειδητοποιήσατε και την κακία (μηδαιμόντητα) εκείνων που σας έπεισαν αυτά τότε και ότι εγώ σας είχα συμβουλεύσει τα πιο ωφέλιμα.

1.α.
Ενεστ: αίρασθαι *προσοφλιζάνειν* *γιγνώσκετε*
Παρστ: - *-* *έγιγνώσκετε*
Μέλλ: *άρείσθαι-άρθήσεσθαι* *προσοφλίσειν* *γνώσεσθε*
Αόρ: *άρασθαι-άρθήηαι* *προσοφλέιν* *έγνωτε*
Παρακ: *ήρθαι* *προσοφληρέναι* *έγνωκατε*
Υπερσ: - *-* *έγνώκατε*

Προστακτική ίδιου χρόνου

Ενεστ: - *-* *-*
Παρστ: *άραι* *πρόσοφλε* *γνώθι*
Μέλλ: *άράσθω* *προσοφλέτω* *γνώτω*
Αόρ: - *-* *-*
Παρακ: *άρασθε* *προσόφλετε* *γνώτε*
Υπερ: *άρασθων-άράσθωσαν* *προσοφλότων* *γνώτων/γνώτωσαν*

β. **Ονοματικοί Τύποι**

Απαρέμφατο: *ήθήνηαι*
Μετοχή: *ό ήθηεις, ή ήθηείσα, τό ήθηέν*

2. *άριστα* *έλωσι(ν)* *τετάρακται* *(τή) λήμματι* *(τής) βραχείας* *γνώντι*

3. *μνημονεύσαντας:* Υποθετική Μετοχή συνημμένη στο «ήμάς» (υποκείμενο του απαρεμφάτου)
πρώτος: επιρρηματικό κατηγορούμενο σειράς ή τάξης
άμαρτάνειν: τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στο «πεισάντων»
Πλουτάχω: αντικείμενο στο «βοηθείν»
είρηκότα: Κατηγορηματική μετοχή από το «έγνωτε»

Τα θέματα επιμελήθηκαν τα φροντιστήρια
« ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ »
Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ